

Wanhoop en weerzin, liefde en lust

PROJECT / TRAJECT

Jan Decorte werd onlangs 50. Johan Wambacq over een theaterkunstenaar die het hele gamma bestrijkt van wat in de wereld te koop is, van de gruwel tot de knulligheid.

Het theater van Jan Decorte

Hij zag vele soorten licht, werd vele keren van zijn paard gebliksemd. Ziener en dwaas, genie en kwistenbiebel, anarchist en royalist, renegaat en gelovige, mysticus en dandy. Zijn designer-kostuums en zijn kaduuke heupgewricht, zijn anorectische depressie en zijn jongensachtige vrolijkheid, zijn cyclische gedaanteverwisselingen en zijn consequente wispelturigheid, zijn hele hebben en houden, leven en dood, alles betreft hij in zijn decorum. Het leven als kunstwerk, hij zal het graag horen. Jan Decorte, theaterkunstenaar. Geboren op 9 mei 1950.

In 1969 vang ik een eerste teken van hem op: zijn tekst *Kosmika* wordt in het Gentse theater Arca, toen nog in een kelder in de Hoogpoort, geënceneerd door Jean-Pierre De Decker. Ik bewaar van de voorstelling een zeer vage herinnering: een tekst als een Teutoonse mythe vol godelgeweld, acteurs die in schemerdonker over de scène donderen. Een foto in *Een theatergeschiedenis der Nederlanden* bevestigt dat: acteurs die extatisch rondlopen, gehuld in slipjes en een soort nauwsluitende visnetten. *Smells like Grotowski*. En inderdaad: 'Decorte, die toen oefeningen onder leiding van Grotowski had ondergaan,' schrijft Freddy Decreus, 'bekende zich tot Artausiaanse concepties en het rituele theater.'

In de tweede helft van de jaren '70 werkt hij af en toe voor de kunstprogramma's van Annie Declerck (BRT) en moet hij enkele keren opnames zijn komen maken in de Beurschouwburg. Ik zie hem daar in de trappenhal staan wachten, samen met een camera- en een geluidsman, hij afstandelijk, tikje hautain, gehuld in een lange, vaalgroene leren jas waarin ooit een waarschijnlijk erg foute legerofficier

moet hebben rondgelopen, een excentriek personage, zo oudmodisch gekleed dat het heel erg avant-garde werd, opgeschoren haar, jaren '40-coupe, terwijl het hippe volkje toen met verwilderde haardossen ongebonden liep te zijn.

In 1980 gaat zijn naam met de snelheid van een nieuw virus door het wereldje: hij heeft *Cymbeline* van Shakespeare geënceneerd met studenten van het Koninklijk Conservatorium van Brussel, waar hij op dat moment doceert.² Het levert hem een uitnodiging van het Holland Festival '81 op (de voorstelling wordt er gespeeld in de speelruimte van het Werkteater in Amsterdam) en een productieopdracht van het Kaaitheater. Dat wordt *Maria Magdalena*, dat op 24 april 1981 in première gaat in de Beurschouwburg.

Nauwgezette wanhoop

'Op het repertoire van het eerste seizoen "Vlaams Volkstoneel" in 1920-21 stond *Maria Magdalena* (1843) van Friedrich Hebbel. Het is geen toeval dat Kaaitheater '81 met de programmatie van het stuk aansluit bij deze laatste georganiseerde glimp van kwaliteitstoneel hier te lande.' Laat een zelfverzekerde regisseur Decorte optekenen in het programmaboek van Kaaitheater '81.

Ik zie de voorstelling drie keer maar kan er nooit met mijn hoofd bij blijven. God, wat een zeur die Hebbel, wat een eindeloos geëmmel! Het avant-gardetheater had toen de tekst zo ongeveer verbannen, maar Decorte herstelt hem in ere, met Duitse Gründlichkeit. Met deze negentiende-eeuwse draak als vehikel voltrekt Decorte zijn theaterrevolutie.

Wat was revolutionair aan deze *Maria Magdalena*? Ik kan me nauwelijks voorstellen dat

Decorte in de thematiek van het stuk geïnteresseerd was. Alhoewel, hij prijst in het festivalboek het 'radikale nihilisme' van Hebbel, de 'grote realiteitszin' van het stuk, de 'haarfijne en nauwkeurige beschrijving van een tijd, een milieu en de mensen. (...) In *Maria Magdalena* is de epoche zelf voorwerp van de aktie.' Maar waar hij later klassieke stukken zal ontdoen van hun ballast en van het stof der jaren, speelt hij dit *burgerlijk treurspel* tot de laatste komma, in een eigen vertaling die niks geen hertaling in een eigentijds idioom nastreeft maar op een pesterige manier dicht bij het 150 jaar oude, Duitse origineel blijft. En hij laat de voorstelling tergend traag verlopen. Al even onnatuurlijk als de taal is de zeggingswijze die hij zijn acteurs oplegt: vlak en monotoon, houderig, zeurderig. De acteurs lijken weggevoerd uit een moraliserend stripverhaal dat al na enkele prenten fataal ontspoord. Hebbels personages worden karikaturaal aangekleed, het lijkt alsof Decorte ze belachelijk wil maken. Hij smokkelt gewild lelijke en anachronistische details in de encenering. En toch is dit geen pastiche, geen slapstick. Wat je ziet is kwaadaardig drama, venijnig en malicieus. Dit is *punk*, maar de tactiek is niet eerder vertoond: geen ongebreideld gerotzooi, maar het tegendeel, nauwgezette wanhoop. Uit de zaal klinkt af en toe het ongemakkelijk grinniken van de toeschouwers en gestommel als weer een handvol de zaal verlaat. Het festivalpubliek is verdeeld in voor of tegen, *Maria Magdalena* is de *talk of the town*.

In het programmaboek van Kaaitheater '81, nog voor de première van *Maria Magdalena* dus, adverteert de Beurschouwburg een eigen productie voor oktober 1981: *Endgame* van